

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3462

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 101

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY

SC - 01 : Classical Sociological Traditions

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions with in 500 words. **[20]**

- i) Discuss the social and intellectual forces that contributed to the development of sociological theory.
- ii) Explain Marx's concept of class and comment on his theory of class struggle.

Q2) Answer any one of the following questions with in 500 words. **[20]**

- i) Critically assess Durkheim's social theory of suicide.
- ii) Examine Weber's views on bureaucracy and rationality.

Q3) Answer any two of the following questions with in 250 words each. **[20]**

- i) Briefly explain Durkheim's views on religion.
- ii) Examine Weber's contribution to methodology of social science.
- iii) Elaborate Marx's analysis of capitalism.
- iv) Discuss limitations of classical theory in terms of race and colonialism.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following with in 100 words each. **[20]**

- i) Forces of production and relations of production.
- ii) Characteristics of social facts (Durkheim).
- iii) Weber's concept of spirit of Capitalism.
- iv) Types of social action (Weber).
- v) Mechanical solidarity and organic solidarity.
- vi) Limitations of classical theory in terms of gender.

Total No. of Questions : 4]

P3462

[5107] - 101
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY
SC - 01 : Classical Sociological Traditions
(2008 Pattern) (Compulsory Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) समाजशास्त्रीय सिद्धांताच्या विकासात योगदान दिलेल्या सामाजिक व बौद्धिक घटकांची चर्चा करा.
- ii) मार्क्सची वर्गाची संकल्पना स्पष्ट करून वर्गसंघर्षाच्या सिद्धांतावर टिप्पणी करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) दुरखीमच्या आत्महत्येवरील सामाजिक सिद्धांताचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.
- ii) नोकरशाही आणि विवेकवादावरील वेबर यांच्या विचारांचे परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. [20]

- i) दुरखीम यांचे धर्मविषयक विचार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ii) सामाजिक शास्त्रांच्या पद्धतीशास्त्रातील वेबर यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- iii) मार्क्सचे भांडवलशाहीचे विश्लेषण विशद करा.
- iv) वंश आणि वसाहतवादाच्या अनुषंगाने अभिजात सिद्धांताच्या मर्यादांची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- i) उत्पादनाची साधने आणि उत्पादनाचे संबंध
- ii) सामाजिक तथ्यांची वैशिष्ट्ये (डुरखीम)
- iii) वेबरची 'भांडवलशाहीचा गाभा' ही संकल्पना (spirit of capitalism)
- iv) सामाजिक कृतींचे प्रकार (वेबर)
- v) यांत्रिक ऐक्स आणि जैविक ऐक्स
- vi) लिंगभावाच्या अनुषंगाने अभिजात सिद्धांताच्या मर्यादा

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3463

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 102
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Compulsory (Paper Sc - 02)
Sociology of India
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following in 500 words. **[20]**

- i) Write an essay on moderning in Indian society.
- ii) Discuss the contribution of Dr. Ambedkar to the non brahmin perspective.

Q2) Answer any one of the following in 500 words. **[20]**

- i) What is subaltern? Elaborate on ranajit guha's contribution to the subaltern perspective.
- ii) Examine the factors of disintegration of joint family in India.

Q3) Answer any two of the following in 500 words. **[20]**

- i) Examine the changes in caste based stratification in India.
- ii) Elaborate on the formation of sociology in India.
- iii) Examine the change in sociological practice in post independence period.
- iv) Discuss how caste and class are correlated.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following in 100 words each. **[20]**

- i) Characteristics of tribe
- ii) Sources of traditions in India
- iii) Colonialism and development of sociology
- iv) Kinship organization in India (main features)
- v) Expansion of middle class in India.
- vi) Nationalist perspective to the study of Indian society.

Total No. of Questions : 4]

P3463

[5107] - 102
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Compulsory) (Paper Sc - 02)
Sociology of India
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) भारतातील समाजामधील आधुनिकता यावर निबंध लिहा.
- ii) ब्राम्हणेतर दृष्टीकोनाला डॉ.आंबेडकर यांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) वंचितजन म्हणजे कोण? वंचितजन दृष्टीकोनाला रणजित गुहा यांनी दिलेले योगदान विशद करा.
- ii) भारतातील सयुक्त कुटुंबांच्या विघटनाला कारणीभूत घटकांचे परिक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [20]

- i) भारतातील जाती आधारित स्त्रीकरणामधील बदलांचे परिक्षण करा.
- ii) भारतातील समाजशास्त्राची जडणघडण विशद करा.
- iii) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील समाजशास्त्रीय व्यवहार कसे बदलले याचे परिक्षण करा.
- iv) जात आणि वर्ग यांच्या परस्पर संबंध कसे आहेत याची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- i) जमातीची वैशिष्ट्ये
- ii) भारतातील परंपरांचे मुलस्रोत
- iii) वसाहतवाद आणि समाजशास्त्राचा विकास
- iv) भारतातील नातेदारी संघटना (मुख्य वैशिष्ट्ये)
- v) भारतातील मध्यम वर्गाचा विस्तार
- vi) भारतीय समाजाच्या अभ्यासातील राष्ट्रवादी दृष्टीकोन

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3464

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 103

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO - 01 : Agrarian Society in India

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Examine the basic features of tribal and peasant society.
- ii) Explain the asiatic mode of production.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Critically examine the success and failure of community development programme.
- ii) Critically evaluate agrarian movements in india.

Q3) Answer any two of the following within 250 words each. **[20]**

- i) Examine the impact of globalization on indian agriculture.
- ii) Explain the consequences of colonial land settlement in India.
- iii) Discuss the nature and outcome of green revolution.
- iv) Explain the structure of peasantry in India.

P.T.O.

Q4) Write Short notes on any four of the following within 100 words each. [20]

- i) Feudalism
- ii) Panchayati Raj
- iii) Features of poverty allievation programme
- iv) Politics of farm lobby
- v) Farmer's suicide
- vi) NREGP

Total No. of Questions : 4]

P3464

[5107] - 103
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO - 01 : Agrarian Society in India
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) आदिवासी आणि कृषक समाजाच्या मूलभूत वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
- ii) अशियायी उत्पादन पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) समुदाय विकास कार्यक्रमांच्या यश आणि अपयशाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- ii) भारतातील कृषक चळवळीचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- i) भारतीय शेतीवरील जागतिकीकरणाच्या परीणामांचे परीक्षण करा.
- ii) वसाहतवादी जमीनधारणेचे भारतावरील परीणाम स्पष्ट करा.

- iii) हरितक्रांतीचे स्वरूप आणि तिची निष्पत्ती यावर चर्चा करा.
- iv) भारतातील शेतकी संरचना स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- i) सरंजामशाही
- ii) पंचायत राज्य
- iii) दारिद्र्य निर्मुलन कार्यक्रमाची वैशिष्ट्ये
- iv) शेतकरी गटांचे राजकारण (Farm Lobby)
- v) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या
- vi) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कार्यक्रम (NREGP)

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3465

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 104
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO - 02 : Sociology of Social Movements
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- i) Discuss the various shades of dalit movement in India with specific reference to its ideology and leadership.
- ii) Define social movement and explain its nature.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- i) Discuss the relationship between social movements and state.
- ii) Critically evaluate new social movement theory.

Q3) Answer any two of the following question within 250 words each. **[20]**

- i) Discuss the present challenges to peasant movement in India.
- ii) Explain the marxist approach to the study of social movement.
- iii) Explain the role of civil society in the social movement.
- iv) Elaborate the features of new social movements.

P.T.O.

Q4) Write Short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- i) Concept of counter movement.
- ii) Difference between reformative and revolutionary movement.
- iii) Major issues in ecological movement in India.
- iv) Insurrection as type of social movement.
- v) Issues of citizenship
- vi) Consequences of social movements.

Total No. of Questions : 4]

P3465

[5107] - 104
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO - 02 : Sociology of Social Movements
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) विचारप्रणाली आणि नेतृत्व यांचा विशेष संदर्भ घेऊन भारतातील दलित चळवळीच्या विविध छटांची चर्चा करा.
- ii) सामाजिक चळवळीची व्याख्या देऊन तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) सामाजिक चळवळी आणि राज्यसंस्था यांमधील संबंधाची चर्चा करा.
- ii) नवीन सामाजिक चळवळ सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]

- i) भारतातील शेतकरी चळवळीसमोरील सध्याच्या आव्हानांची चर्चा करा.
- ii) सामाजिक चळवळीच्या अध्ययनासाठी मार्क्सवादी दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
- iii) सामाजिक चळवळींमधील नागरी (Civil) समाजाची भूमिका स्पष्ट करा.
- iv) नवीन सामाजिक चळवळींची वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- i) प्रती चळवळीची संकल्पना
- ii) सुधारणात्मक आणि क्रांतिकारी चळवळीमधील फरक
- iii) भारतातील पर्यावरण चळवळीसमोरील महत्वाचे प्रश्न
- iv) उठाव – एक सामाजिक चळवळीचा प्रकार.
- v) नागरिकत्वाचे प्रश्न
- vi) सामाजिक चळवळींचे महत्व

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3466

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 105
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Optional)
So - 03 : Political Sociology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- i) Discuss relationship between society and polity.
- ii) Critically evaluate the contribution of marxist tradition to political sociology.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- i) Describe the politics fo hindutva and its implications for indian society and state.
- ii) Examine nature and relevance of new political sociology.

Q3) Answer any two of the following within 250 words each. **[20]**

- i) Examine the concepts of authority and state.
- ii) Discuss weber's contribution to political sociology.
- iii) Ellucidate the nature of dalit politics in india.
- iv) Examine post-modernist approach to state.

P.T.O.

Q4) Write Short notes on any four within 100 words each.

[20]

- i) Liberal view of state.
- ii) Patriarchy and Indian politics.
- iii) Sociological definition of politics.
- iv) Issues related to linguistic politics in India.
- v) Ethnicity and politics in India.
- vi) Pluralist. approach to state.

Total No. of Questions : 4]

P3466

[5107] - 105
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Optional)
So - 03 : Political Sociology
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) समाज आणि राज्यसंस्था यातील संबंधाची चर्चा करा.
- ii) राजकीय समाजशास्त्राला मार्क्सवादी परंपरेच्या योगदानाचे चिकित्सात्मक परिक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) हिंदुत्वाचे राजकारण आणि त्याचे भारतीय समाज आणि राज्यावरील परिणाम विशद करा.
- ii) नवीन राजकीय समाजशास्त्राच्या स्वरूप आणि महत्वाचे परिक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा. [20]

- i) अधिकार आणि राज्य या संकल्पनांचे परिक्षण करा.
- ii) राजकीय समाजशास्त्राला वेबर यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- iii) भारतातील दलित राजकारणाचे स्वरूप विशद करा.
- iv) राज्याच्या उत्तर - आधुनिकतावादी दृष्टीकोनाचे परिक्षण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- i) राज्याचा उदारमतवादी दृष्टीकोन
- ii) पितृसत्ता आणि भारतीय राजकारण
- iii) राजकारणाची समाजशास्त्रीय व्याख्या
- iv) भारताच्या भाषिक राजकारणाशी संबंधित प्रश्न
- v) भारतातील वांशिकता आणि राजकारण
- vi) राज्याचा बहुविधतावादी दृष्टीकोन

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3467

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 106

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Optional)

SO- 04 : Sociology of Maharashtra : (Culture & Society)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Examine the class and caste structure in colonial maharashtra
- ii) Discuss the main issues in samyukta maharashtra movement.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Explain the debate on age at consent in 19th century.
- ii) Elaborate on the causes of decreasing sex ratio in maharashtra.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- i) State the causes of farmer's suicide in maharashtra.
- ii) Discuss in brief the main currents in the emergence of shivsena.
- iii) Elucidate the problems faced by dalits in the early year of samyukta maharashtra.
- iv) Examine the critical points in the debate over widow remarriage.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each.

[20]

- i) Causes of regional disparity.
- ii) Consequences of SEZ
- iii) Debate over vedokta right
- iv) Women as mothers of nation A- note.
- v) A note on salyashodhak samaj
- vi) Cultural ethos of girangaon.

Total No. of Questions : 4]

P3467

[5107] - 106

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Optional)

SO- 04 : Sociology of Maharashtra : (Culture & Society)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) वसाहतकालीन महाराष्ट्रामधील वर्ग आणि जात संरचनेचे परीक्षण करा.
- ii) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील मुख्य मुद्द्यांवर चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) 19 व्या शतकातील संमतीचे वय यावरील चर्चा स्पष्ट करा.
- ii) महाराष्ट्रातील घसरत्या लिंग गुणोत्तराची कारणे विशद करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- i) महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्तेची कारणे द्या.
- ii) शिवसेनेच्या उदयातील महत्वाच्या घडामोडींवर थोडक्यात चर्चा करा.
- iii) संयुक्त महाराष्ट्राच्या सुरवातीच्या काळातील दलितांच्या समस्या विशद करा.
- iv) विधवा पुनर्विवाहामधील महत्वाच्या मुद्द्यांचे परीक्षण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीप लिहा.

[20]

- i) प्रादेशिक विषमतेची कारणे
- ii) विशेष आर्थिक धोरणाचे परीणाम
- iii) वेदोक्त अधिकारावरील चर्चा
- iv) स्त्रिया ह्या राष्ट्राच्या माता यावर टीप
- v) सत्यशोधक समाजावर टीप
- vi) गिरणगावातील सांस्कृतीक वातावरण

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3468

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 201
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Compulsory Paper)
Introduction to Sociological Theories
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Discuss goffman's contribution to ethnomethodology.
- ii) Explain levi-Strauss contribution to structuralism.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Discuss R. Dahrendarf's contribution to the conflict theory.
- ii) Critically evaluate positivistic assumptions in parson's perspective on functionalism.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words. **[20]**

- i) Discuss merton's critique of the three essential postulates in functional analysis.
- ii) Discuss C.W. Mills contribution to conflict theory.
- iii) Critically evaluate berger's theory of social construction of reality.
- iv) Briefly evaluate shutz's contribution to phenomenology.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four in 100 words.

[20]

- i) Middle range theory
- ii) Neo - Functionalism
- iii) Positivism
- iv) Lifeworld
- v) Difference between Phenomenology and ethnomethodology
- vi) Authority

Total No. of Questions : 4]

P3468

[5107] - 201
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Compulsory Paper)
SO- 03 : Introduction to Sociological Theories
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) गॉफमन यांनी लोकपद्धतीशास्त्राला दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
- ii) लेव्ही स्ट्रॉस यांनी संरचनात्मक वादाला दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) आर डच्हेनडार्फ यांनी संघर्ष सिद्धांताला दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
- ii) पार्सन्सच्या प्रकार्यवादी परिप्रेक्ष्यामधील प्रत्यक्षवादी गृहितकांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]

- i) प्रकार्यवादी विश्लेषणातील तीन मुलभूत गृहित तत्वांवरील मर्टनच्या टीकेची चर्चा करा.
- ii) सी. डब्ल्यू. मिल्स यांनी संघर्ष सिद्धांताला दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
- iii) बर्जरच्या वास्तवाच्या सामाजिक जडण घडनीच्या सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- iv) शूटझ यांनी प्रघटनाशास्त्राला दिलेल्या योगदानाचे थोडक्यात परीक्षण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- i) मध्यमस्तरीय सिद्धांत
- ii) नवप्रकार्यवाद
- iii) प्रत्यक्षवाद
- iv) जीवनविश्व (जीवजगत)
- v) प्रघटनाशास्त्र आणि लोकपद्धतीशास्त्र यामधील फरक
- vi) अधिकार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3469

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 202
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Compulsory Paper)
SC- 04 : Methodology of Social Research
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following in 500 words. **[20]**

- i) Examine cante's views on positivism.
- ii) State the main critical arguments of post - modernism on positivism.

Q2) Answer any one of the following in 500 words. **[20]**

- i) Discuss Ethnography as a qualitative research strategy.
- ii) State the advantages and disadvantages of structured interview.

Q3) Answer any two of the following in 250 words each. **[20]**

- i) State the relevance of participatory action research.
- ii) Define triangulation. State the importance of triangulation method.
- iii) Discuss the advantages of survey method.
- iv) State the prominent features of phenomenological perspective.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following in 100 words each. **[20]**

- i) Limitations of case study method.
- ii) Ethics in social research.
- iii) Limitation of survey method
- iv) Position of researcher
- v) Feminist critique on positivism
- vi) Panel study

Total No. of Questions : 4]

P3469

[5107] - 202
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Compulsory Paper)
SC- 04 : Methodology of Social Research
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) प्रत्यक्षवादावरील कॉम्ट यांच्या विचारांचे परिक्षण करा.
- ii) उत्तराधुनिकतेची प्रत्यक्षवादावरील मुख्य टिका विधाने स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) गुणात्मक संशोधनाची एक पध्दती म्हणून लोकालेख पद्धतीची चर्चा करा.
- ii) संरचित मुलाखतीचे फायदे, तोटे स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. [20]

- i) सहभागी कृती संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- ii) त्रिकोणीकरणाची व्याख्या द्या. त्रिकोणीकरण पद्धतीचे महत्व स्पष्ट करा.
- iii) सर्वेक्षण पद्धतीच्या गुणांची चर्चा करा.
- iv) प्रघटन शास्त्रीय दृष्टीकोनाची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- i) व्यष्टी अध्ययन पद्धतीच्या मर्यादा
- ii) सामाजिक संशोधनातील नीतीतत्वे
- iii) सर्वेक्षण पद्धतीच्या मर्यादा
- iv) संशोधकाचे स्थान
- v) प्रत्यक्षवादावरील स्त्रीवादी टीका
- vi) पॅनल अभ्यास

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3470

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 203
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO- 05 : Sociology of Education
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Explain salcott parsons contribution to sociology of education.
- ii) Examine the impact of colonial education on educational system in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Evaluate john holt's contribution to philosophy of education.
- ii) Examine alternative education programmes in India.

Q3) Answer any two of the following within 250 words each. **[20]**

- i) Discuss gramsci's contribution to sociology of education.
- ii) Examine the contribution of nationalists to educational development in India.
- iii) Evaluate J. Dewey's contributions to philosophy of education.
- iv) Examine the impact of globalization on eduction in India.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- i) Development of sociology of education.
- ii) Education and child labour
- iii) Issues of inequality in education
- iv) Bourdieu's views on education
- v) Concept of de-Schooling
- vi) Adult education programme

Total No. of Questions : 4]

P3470

[5107] - 203
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO- 05 : Sociology of Education
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील टॅलकॉट पार्सन्स यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- ii) भारतीय शिक्षण पद्धतीवरील वसाहतवादी शिक्षणाच्या परीणामांचे परीक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील जॉन हॉल्ट यांचे योगदान विशद करा.
- ii) भारतातील पर्यायी शैक्षणिक कार्यक्रमांचे परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- i) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राला ग्रामसी यांनी दिलेल्या योगदानांची चर्चा करा.
- ii) भारतातील शिक्षणाच्या विकासाला राष्ट्रवाद्यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- iii) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील जे. ड्युवी यांचे योगदान विशद करा.
- iv) भारतातील शिक्षणावर जागतिकीकरणाच्या झालेल्या परीणामांचे परीक्षण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- i) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचा विकास
- ii) शिक्षण आणि बालकामगार
- iii) शिक्षणातील असामनतेचा प्रश्न
- iv) शिक्षणासंबंधी बोदर्यू यांचे विचार
- v) निर्विद्यालयीकरणाची संकल्पना
- vi) प्रौढ शिक्षण कार्यक्रम

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3471

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 204
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO- 06 : Sociology of Media
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Explain how nation is reimagined in bollywood cinema.
- ii) Evaluate the relationship between state and media in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Discuss how television has changed the context of Indian politics in 1990s.
- ii) Examine ethnography as a method of media analysis.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- i) Examine in brief the social history of media.
- ii) Explain the method of discourse analysis
- iii) Discuss the relationship between media and hegemonic culture.
- iv) Write a note on terrorism in transnational cinema.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each.

[20]

- i) Concept of popular culture
- ii) Relationship between media and modernity.
- iii) Growth of satellite television
- iv) The circuit of culture
- v) Growth of regional cinema
- vi) Meaning of folk culture.

Total No. of Questions : 4]

P3471

[5107] - 204
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO- 06 : Sociology of Media
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) बॉलीवुड चित्रपटांमध्ये राष्ट्राचे पुनर्कल्पनीकरण कसे केले जाते हे स्पष्ट करा.
- ii) भारतातील राज्यसंस्था आणि प्रसारमाध्यमं यांच्या परस्पर संबंधाचे मुल्यमापन करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) 1990 नंतर भारतातील राजकारणाचा संदर्भ दूरचित्रवाणीमुळे कसा बदलला यावर चर्चा करा .
- ii) प्रसारमाध्यमांच्या विश्लेषणामधील लोकालेख पद्धतीचे परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- i) प्रसारमाध्यमांच्या सामाजिक इतिहासाचे थोडक्यात परीक्षण करा.
- ii) चर्चाविश्व विश्लेषणाची पद्धत स्पष्ट करा.
- iii) अधिसत्तावादी संस्कृती आणि प्रसारमाध्यमे यामधील परस्पर संबंधावर चर्चा करा.
- iv) राष्ट्रातील चित्रपटामधील दहशतवादावर टीप लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- i) लोकप्रिय संस्कृतीची संकल्पना
- ii) प्रसारमाध्यमे आणि आधुनिकता यामधील परस्परसंबंध
- iii) उपग्रहीय दूरचित्रवाणीचा विकास
- iv) सर्कीट ऑफ कल्चर (The circuit of culture)
- v) प्रादेशिक चित्रपटाचा विकास
- vi) लोक संस्कृतीचा अर्थ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3472

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 205
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO- 07 : Health and Society
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Explain the concept of health. Describe the functional approach to health and medicine.
- ii) Discuss the issues and challenges in community health in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) State the meaning of Disease. Elaborate the ecology of disease.
- ii) Examine the impact of privatization on health care in India.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- i) Explain the conflict approach on health.
- ii) Comment on 'Health as a fundamental Right'
- iii) Describe the concepts of social etiology and social epidemiology.
- iv) Discuss the issues related to food and drug adulteration.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each.

[20]

- i) Illness and sickness
- ii) Human environment and disease
- iii) Meaning of Integrated health service.
- iv) Importance of health Insurance
- v) Concept of labeling
- vi) Types of medicines

Total No. of Questions : 4]

P3472

[5107] - 205
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO- 07 : Health and Society
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शावितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) आरोग्याची संकल्पना स्पष्ट करा. आरोग्य आणि औषधांवरील कार्यवादी दृष्टीकोनाचे वर्णन करा.
- ii) भारतातील समुदाय आरोग्याशी संबंधित मुद्द्यांची व आव्हानांची चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) रोगाचा अर्थ सांगा. रोगाची परिसरशास्त्रीय स्थिती विशद करा. (Ecology of Disease)
- ii) भारतातील आरोग्यसेवेवर खाजगीकरणाच्या झालेल्या परिणामांचे परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]

- i) आरोग्यावरील संघर्षवादी दृष्टीकोण स्पष्ट करा.
- ii) 'आरोग्याचा मूलभूत हक्क' यावर टिप्पणी करा.
- iii) सामाजिक रोगनिदानशास्त्र आणि सामाजिक संसर्गजन्य रोगशास्त्र ह्या संकल्पनांचे वर्णन करा.
- iv) अन्न आणि औषध भेसळीशी संबंधित मुद्द्यांची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- i) आजार आणि आजारपणा
- ii) मानवी पर्यावरण आणि रोग
- iii) एकात्मिक आरोग्यसेवेचा अर्थ
- iv) आरोग्य विम्याचे महत्व
- v) वर्गीकरण ही संकल्पना (Labeling)
- vi) औषधांचे प्रकार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3473

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 206
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional)
SO- 08 : Sociology of Labour
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- i) Discuss the changing concepts of work and labour.
- ii) Examine the changing nature of organised sector in India.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- i) Evaluate the efforts like 'SEWA' with reference to organising the unorganised labour.
- ii) Explain the nature and causes of local and regional migration.

Q3) Answer any two of the following within 250 words. **[20]**

- i) Discuss the issues related to transnational migration.
- ii) Examine the challenges faced by trade unions in India.
- iii) Discuss problems of women labour in unorganised sector.
- iv) Describe the nature of unemployment in India.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four within 100 words each.

[20]

- i) Age related composition of unorganised sector.
- ii) Problems of organised sector labour.
- iii) Emergence of working class movement in India.
- iv) Characteristics of unorganised sector.
- v) Poverty among unorganised sector labour.
- vi) Subject matter of sociology of labour.

Total No. of Questions : 4]

P3473

[5107] - 206
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional)
SO- 08 : Sociology of Labour
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) काम आणि श्रमाच्या बदलत्या संकल्पनांची चर्चा करा.
- ii) भारतातील संघटित क्षेत्राच्या बदलत्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) असंघटित कामगारांना संघटित करण्याच्या संदर्भात 'सेवा' सारख्या प्रयत्नांचे परीक्षण करा.
- ii) स्थानिक आणि प्रादेशिक स्थलांतराचे स्वरूप आणि कारणे स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) राष्ट्रातील स्थलांतरा संबंधी प्रश्नांची चर्चा करा.
- ii) भारतातील कामगार संघटनांपुढील आव्हानांचे परीक्षण करा.
- iii) असंघटित क्षेत्रातील स्त्री कामगारांच्या समस्यांची चर्चा करा.
- iv) भारतातील बेकारीचे स्वरूप विशद करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- i) असंघटित क्षेत्राची वयानुसार रचना
- ii) संघटित क्षेत्रातील कामगारांच्या समस्या
- iii) भारतातील कामगार चळवळीचा उदय
- iv) असंघटित क्षेत्राची वैशिष्ट्ये
- v) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांची गरिबी
- vi) श्रमाच्या समाजशास्त्राचा अभ्यास विषय

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3474

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 301
M.A. (Semester - III)
SOCIOLOGY (Compulsory Paper)
Application of Research Skills (Sc - 05)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- i) Discuss the types of sampling.
- ii) State the rules and importance of writing bibliography.

Q2) Answer any one of the following with in 500 words. **[20]**

- i) State the types of graphic presentation of data.
- ii) Elaborate on the use and significance of computers in sociological research.

Q3) Answer any two of the following with in 250 words. **[20]**

- i) Discuss the stages of report writing
- ii) State the relevance of data analysis
- iii) What are the issnes in writing research proposal.
- iv) State the guiding priniciples of writing structured questionnaire.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four in 100 words each.

[20]

- i) Characteristics of good sample
- ii) Interpretation of data
- iii) Identifying variable
- iv) Need of review of literature.
- v) Coding
- vi) Standard deviation

Total No. of Questions : 4]

P3474

[5107] - 301
M.A. (Semester - III)
SOCIOLOGY (Compulsory Paper)
Application of Research Skills (Sc - 05)
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवीणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) नमुना निवडीच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- ii) संदर्भ सूची लिखाणातील नियम आणि संदर्भ सूचीचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) तथ्यांच्या आलेखीय सादरीकरणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ii) समाजशास्त्रीय संशोधनातील संगणकाचा वापर आणि महत्व विशद करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]

- i) अहवाल लेखनातील अवस्थांची चर्चा करा.
- ii) तथ्य विश्लेषणाचे महत्व स्पष्ट करा.

- iii) संशोधनाच्या प्रस्ताव लिखाणातील विविध मुद्दे कोणते ?
- iv) संरचित प्रश्नावलीच्या लिखाणातील मार्गदर्शक तत्वे स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- i) चांगल्या नमुन्याची वैशिष्ट्ये
- ii) तथ्य निर्वचन
- iii) चलांची ओळख
- iv) संदर्भ साहित्याचा आढावा घेण्याची गरज
- v) सांकेतिकरण
- vi) प्रमाणित विचलन

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3475

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 302
M.A. (Semester - III)
SOCIOLOGY (Compulsory)
SC - 06 : Sociology of Development
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- i) Define modernization. Discuss the failures of modernization model of development.
- ii) Discuss Mahatma Gandhi's 'Hind swaraj' as an alternative view of development.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words each. **[20]**

- i) Explain modernization theory of development.
- ii) Explain issues of post developmentalism.

Q3) Answer any two of the following questions in 250 words each. **[20]**

- i) Explain the concept of human development and social development.
- ii) Elaborate the concept of sustainable development.
- iii) Discuss the role of NGO'S as an agent of development in the context of neo - liberalism.
- iv) Evaluate Schumacher's 'Small is beautiful'

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following in 100 words each. **[20]**

- i) Right to development .
- ii) WTO (World trade organization)
- iii) Feminist approach to development.
- iv) Andre gunder frank's views about dependency theory of develoment.
- v) Environmental crisis
- vi) Characteristics of MNC's

Total No. of Questions : 4]

P3475

[5107] - 302
M.A. (Semester - III)
SOCIOLOGY (Compulsory)
SC - 06 : Sociology of Development
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवीणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) आधुनिकीकरणाची व्याख्या लिहा. विकासाच्या आधुनिकीकरण आराखड्याच्या अपयशांची चर्चा करा.
- ii) महात्मा गांधीच्या 'हिंद स्वराज' ची विकासाचा पर्यायी दृष्टीकोन म्हणून चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- i) विकासाचा आधुनिकीकरण सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ii) विकासोत्तरवादातील मुद्दे स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- i) मानवी विकासाची आणि सामाजिक विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ii) शाश्वत विकासाची संकल्पना विशद करा.

- iii) नव - उदारमतवादाच्या संदर्भात विकासाचे माध्यम म्हणून बिगर शासकीय संस्थांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- iv) शूमारवर यांचे 'स्मॉल इज ब्युटीफूल' चे परीक्षण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- i) विकासाचा हक्क.
- ii) जागतिक व्यापार संघटना.
- iii) विकासाचा स्त्रीवादी दृष्टीकोन .
- iv) विकासाच्या परावलंबन सिद्धांताविषयी आंद्रे गुंदर फ्रँक यांचे विचार.
- v) पर्यावरणीय समस्या.
- vi) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3476

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 303
M.A. (Semester - III)
SOCIOLOGY
SO - 09 : Sociology of Gender (Optional)
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks .*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Discuss on women's movement in India.
- ii) Explain marxist and radical bases of feminism.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- i) Discuss on problems of women's worker in unorgarized sector.
- ii) Write an essay on emergence of women studies.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words. **[20]**

- i) Explain gender inequalities.
- ii) State the feminization of work.
- iii) Explain participation of women in higher education .
- iv) Explain role of women in communal riots.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following questions within 100 words. **[20]**

- i) Glass ceiling
- ii) Girls drop out rate in school
- iii) Patriarchy system.
- iv) Women 2 health
- v) Gender and jobs
- vi) Sexual division of labour

Total No. of Questions : 4]

P3476

[5107] - 303
M.A. (Semester - III)
SOCIOLOGY
SO - 09 : Sociology of Gender (Optional)
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) भारतातील महिलांच्या चळवळीवर चर्चा करा.
- ii) स्त्रीवादाच्या मार्क्सवादी आणि जहालवादी आधारभूत मांडणी स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) असंघटित क्षेत्रातील महिला कामगारांच्या समस्यांवर चर्चा करा.
- ii) स्त्री अभ्यासाचा उदय यावर निबंध लिहा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. [20]

- i) लिंगभाव विषमता स्पष्ट करा.
- ii) श्रमाचे स्त्रीकरण स्पष्ट करा.

- iii) उच्च शिक्षणातील महिलांचा सहभाग स्पष्ट करा.
- iv) जातीय दंगलीत स्त्रियांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- i) काचेच छत.
- ii) मुलींचे शाळेतील गळतीचे प्रमाण.
- iii) पितृसत्ताक पद्धती.
- iv) महिला आणि आरोग्य.
- v) लिंगभाव आणि नोकरी.
- vi) लिंगाधिष्ठीत श्रमविभाजन.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3477

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 304

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO-10 : Sociology of Dalits and Tribes

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Discuss on the dalit movement in India.
- b) Explain the limitations of social justice provisions in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Discuss Dr. Ambedkar's Brokenman' theory.
- b) Explain the concept of social exclusion with its economic and political dimensions.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words. **[20]**

- a) State the concepts of Identity politics and dalits.
- b) Explain mahatma Phule's non Brahmin approach.
- c) Explain the policy of social justice provisions in India.
- d) State the prejudices and stigma regarding the DTs.

P.T.O.

Q4) Write note on any four of the following within 100 words each.

[20]

- a) The Birth of criminal Tribes Act - 1871.
- b) Concept of social justice.
- c) Isolation theory - Elwin.
- d) Issues of DTNTs
- e) Caste Discremination.
- f) Concept of Untouchability.

Total No. of Questions : 4]

P3477

[5107] - 304

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO-10 : Sociology of Dalits and Tribes

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) भारतातील दलित चळवळीवर चर्चा करा.

ब) भारतातील सामाजिक न्याय तरतूदींच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) डॉ. आंबेडकरांचा 'ब्रोकन मॅन' सिध्दांतावर चर्चा करा.

ब) सामाजिक वर्जितता (exclusion) ही संकल्पना तिच्या आर्थिक व राजकीय पैलूंसह स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) अस्मितेचे राजकारण आणि दलित ह्या संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) महात्मा फुलेंची ब्राम्हणेत्तर दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

क) भारतातील सामाजिक न्यायाचे धोरण स्पष्ट करा.

ड) विमुक्त जमाती संदर्भातील पूर्वग्रह आणि कलंक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) जन्मजात गुन्हेगार जमाती कायदा - 1871.
- ब) सामाजिक न्यायाची संकल्पना
- क) इस्ट्रीनचा अलिप्तता सिध्दांत
- ड) भटक्या - विमुक्त जमातींचे प्रश्न
- इ) जातीय भेदभाव
- फ) अस्पृश्यतेची संकल्पना

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3478

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 305

M.A. - (Part- II) (Semester - III)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

So-11 : Sociology of Disaster and Disaster Management
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 500 words: **[20]**

- a) Explain sociological perspective to disaster management
- b) What is post disaster stress management? Discuss the need of disaster management in india .

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Explain causes and consequences of manmade disasters with examples.
- b) Elaborate the importance of the role of state in disaster management.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain definition and nature of disasters.
- b) Discuss causes of disasters.
- c) Elaborate the impact of manmade disasters on women.
- d) Explain the role of civil society in disaster management.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each. [20]

- a) Concept of disasters.
- b) Types of epidemics.
- c) Impact of industrial disaster.
- d) India's Disaster management Act. - 2005.
- e) Pre disaster management.
- f) Role of media during disasters.

Total No. of Questions : 4]

P3478

[5107] - 305

M.A. (Part- II) (Semester - III)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

So-11 : Sociology of Disaster and Disaster Management

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण: 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) आपत्ती व्यवस्थापनाचा समाजशास्त्रीय दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

ब) आपत्तीपश्चात तणाव व्यवस्थापन म्हणजे काय? भारतातील आपत्ती व्यवस्थापनाच्या गरजेची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) मानवनिर्मित आपत्तींची कारणे आणि परिणाम उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

ब) आपत्ती व्यवस्थापनात राज्याच्या भूमिकेचे महत्व विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

अ) आपत्तींची व्याख्या आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) आपत्तींच्या कारणांवर चर्चा करा.

क) मानवनिर्मित आपत्तींचा स्त्रियांवर होणारा परिणाम विशद करा.

ड) आपत्ती व्यवस्थापनातील नागरी समाजाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारावर 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) आपत्तींची संकल्पना
- ब) संसर्गजन्य रोगांचे प्रकार
- क) औद्योगिक आपत्तीचे परिणाम
- ड) भारताचा आपत्ती व्यवस्थापन कायदा - 2005
- इ) आपत्ती पूर्व व्यवस्थापन.
- फ) आपत्तीत प्रसारमाध्यमांची भूमिका

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3479

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 306

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

So-12 : Environment and Society

(2008 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions with in 500 words: [20]

- a) Describe the importance of sustainable development.
- b) Elucidate the Gandhian approach to the issue of environment.

Q2) Answer any one of the following questions with in 500 words: [20]

- a) Discuss the post-independence forest policy in India.
- b) Explain unequal distribution of water.

Q3) Answer any two of the following questions with in 250 words each. [20]

- a) Explain the impact of radioactive pollution.
- b) Discuss the causes of global warming.
- c) Explain the importance of brundtland Report.
- d) Describe Narmada bachao Andolan.

P.T.O.

Q4) Write Short notes on any four of the following with in 100 words each. **[20]**

- a) Environment and Development.
- b) Ecofeminism
- c) Special Economic zone (SEZ)
- d) Green Revolution
- e) Noise pollution
- f) Depletion of Forests

Total No. of Questions : 4]

P3479

[5107] - 306

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

So-12 : Environment and Society

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण: 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) शाश्वत विकासाच्या महत्वाचे वर्णन करा.
ब) पर्यावरणाच्या प्रश्नासंबंधी गांधीवादी दृष्टिकोन विशद करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) भारतातील स्वातंत्र्योत्तर वन धोरणांची चर्चा करा.
ब) पाण्याचे विषम वाटप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) किरणोत्सर्जित प्रदूषणाचे परिणाम स्पष्ट करा.
ब) जागतिक तापमान वाढी च्या कारणांची चर्चा करा.
क) ब्रुटलँड अहवालाचे महत्व स्पष्ट करा.
ड) नर्मदा बचाओ आन्दोलनाचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्यकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) पर्यावरण आणि विकास
- ब) पर्यावरणीय स्त्रीवाद
- क) सेझ/विशेष आर्थिक क्षेत्र
- ड) हरित क्रांती
- इ) ध्वनि प्रदूषण
- फ) जंगलांचा व्हास

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3480

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 401

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC -07 : Sociology of Globalization

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words: **[20]**

- a) Define globalization. Discuss the dimensions of globalization.
- b) Rise of fundamentalism and religious resurgence is an impact of globalization". Discuss.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Discuss the changing role of state in the age of globalization.
- b) Why there is resistance to globalization? How is the nature of resistance to globalization?

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) State the world systems theory of globalization.
- b) Discuss martin Albrow's views on globalization.
- c) Examine the impact of globalization on education of the marginalized sections.
- d) State the issues related to transnational migration in globalizationage.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words . **[20]**

- a) Globalization
- b) Global governance
- c) Neoliberalization
- d) Livelihood of the poor and globalization
- e) Women's movements and resistance to globalization.
- f) Post globalization

Total No. of Questions : 4]

P3480

[5107] - 401

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC -07 : Sociology of Globalization

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण: 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) जागतिकीकरणाची व्याख्या लिहा. जागतिकीकरणाच्या पैलूंची / बाजूंची चर्चा करा.
ब) “मूलतत्त्ववादातील वाढ आणि धार्मिक पुनर्उद्रेक हा जागतिकीकरणाचा परिणाम आहे” चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) जागतिकीकरणाच्या काळातील राज्याच्या बदलत्या भूमिकेची चर्चा करा.
ब) जागतिकीकरणाला प्रतिरोध का आहे? जागतिकीकरणाला होणाऱ्या प्रतिरोधाचे स्वरूप कसे आहे?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- अ) जागतिकीकरणाचा जागतिक व्यवस्था सिध्दांत स्पष्ट करा.
ब) मार्टिन आल्ब्रो यांचा जागतिकीकरणावरील विचारांची चर्चा करा.
क) सीमान्त घटकांच्या शिक्षणावरील जागतिकीकरणाच्या परिणामांचे परिक्षण करा.
ड) जागतिकीकरणाच्या युगातील राष्ट्रातील (Transnational) स्थलांतराचे प्रश्न स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रश्नांचे प्रत्येक 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) ग्लोबलायझेशन
- ब) ग्लोबल गव्हर्नन्स/ जागतिक कारभार
- क) नवउदारीकरण
- ड) गरीबांच्या उपजिविका आणि जागतिकीकरण
- इ) स्त्री चळवळी आणि जागतिकीकरणाला प्रतिरोध
- फ) उत्तर - जागतिकीकरण

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3481

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 402

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC -08 : Contemporary Social Theories

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Discuss the critique of positivism by C.W. Mills and Alvin Gouldner.
- b) Discuss current crisis of sociology.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Elucidate the contribution of Frankfurt School to Neo-Marxism.
- b) Explain Althusser's theory of ideology.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Critically analyse Foucault's views on power and knowledge.
- b) Explain relationship between agency and structure according to Giddens.
- c) Explain Derrida's contribution to post-structuralism.
- d) Elaborate Bourdieu's concept of habitus of field.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each. [20]

- a) Gramsci's views on hegemony.
- b) Lifeworld and system (Habermas)
- c) Foucault's concept of discipline.
- d) Characteristics of post modernism.
- e) Post - structuralism.
- f) Types of capital (Bourdieu)

Total No. of Questions : 4]

P3481

[5107] - 402

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC -08 : Contemporary Social Theories

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) सी. डब्ल्यू मिल्स आणि ॲल्बिन गोल्डनर यांनी केलेली प्रत्यक्षवादावरील टीकेची चर्चा करा.

ब) समाजशास्त्रातील सद्यस्थितीतील अरिष्टांवर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) फ्रँकफर्ट संप्रदायाचे नव-मार्क्स वादाला असलेले योगदान विशद करा.

ब) अल्थुझर यांचा विचारप्रणालीचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

अ) फूको यांच्या सत्ता व ज्ञान विषयक विचारांचे चिकित्सात्मक विश्लेषण करा.

ब) गिडन्स यांच्या मते कर्ता व संरचना यांच्यात असणारा संबंध स्पष्ट करा.

क) डेरिडा यांचे उत्तर संरचनावादाला असलेले योगदान स्पष्ट करा.

ड) बोदर्युची सवयी आणि क्षेत्र ही संकल्पना विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारां वर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) ग्रामसी यांचे अधिसत्तेबाबतचे विचार
- ब) जीवजगत् व व्यवस्था (हेबरमास)
- क) फूकोची शिस्तीची संकल्पना
- ड) उत्तर - आधुनिकतावादाची वैशिष्ट्ये
- इ) उत्तर - संरचनावाद
- फ) भांडवलाचे प्रकार (बोदर्यु)

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3482

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 403

M.A. (Semester - IV)
SOCIOLOGY (Optional)
So - 13 : Urban Sociology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words each **[20]**

- a) Examine the basic tenets of traditional theories of urban sociology.
- b) Discuss issues related to urban transport and water crisis in cities.

Q2) Answer any one of the following within 500 words each. **[20]**

- a) Critically evaluate role of state and planning agencies in urban governance.
- b) Discuss nature and causes of various types of migration in India.

Q3) Answer any two of the following within 250 words each. **[20]**

- a) Discuss the concepts of urbanism and urbanisation.
- b) Explain the features of global city and its rising significance.
- c) Examine issues related to urban inequalities in India.
- d) Discuss castells contribution to urban sociology.

P.T.O.

Q4) Write short note on any four of the following within 100 words each. [20]

- a) Development of urban sociology in India.
- b) Issues of rural - urban fringe
- c) Urban social movements
- d) Consumerism
- e) Noise and air pollution in cities
- f) Sub urbanisation

Total No. of Questions : 4]

P3482

[5107] - 403

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Optional)

So - 13 : Urban Sociology

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण: 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 500 शब्दांत द्या. [20]

- अ) नागरी समाजशास्त्राच्या पारंपारिक सिद्धांतांच्या प्रमुख तत्वांचे परीक्षण करा.
ब) नागरी वाहतूक आणि शहरातील पाण्याच्या संकटासंबंधीच्या प्रश्नांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 500 शब्दांत द्या. [20]

- अ) नागरी कारभारामध्ये राज्य आणि नियोजन संस्थांच्या भूमिकेचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.
ब) भारतातील विविध प्रकारच्या स्थलांतरांचे स्वरूप व कारणे यांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) नगरवाद आणि नागरीकरण या संकल्पनांची चर्चा करा.
ब) जागतिक शहराची वैशिष्ट्ये आणि त्याचे वाढते महत्व स्पष्ट करा.
क) भारतातील शहरी विषमतांशी संबंधित प्रश्नांचे परीक्षण करा.
ड) नागरी समाजशास्त्राला कॅस्टल्स यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) भारतातील नागरी समाजशास्त्राचा विकास
- ब) ग्रामीण नागरी सीमेवरील प्रश्न
- क) नागरी सामाजिक चळवळी
- ड) उपभोगवाद
- इ) शहरांमधील ध्वनी व वायु प्रदुषण
- फ) उपनगरीकरण

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3483

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 404

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Optional)

So - 14 : Sociology of Social Work

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words each **[20]**

- a) Examine the welfare approach and development approach to social work.
- b) Discuss community organisation method of social work and the philosophy underlying it.

Q2) Answer any one of the following within 500 words each. **[20]**

- a) Discuss social work in rural and urban communities with reference to infrastructure, environment and livelihoods.
- b) Describe the history of social work in India.

Q3) Answer any two of the following within 250 words each. **[20]**

- a) Discuss relevance of social work in India.
- b) Explain the importance of social work for people with special needs.
- c) Examine social work in the context of families.
- d) Discuss concept of social exclusion with reference to social work.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each. [20]

- a) Corporate social responsibility in India.
- b) Social case work method.
- c) Social security and safety nets.
- d) Empowerment approach.
- e) Health issues in India and social work.
- f) Concept of social development.

Total No. of Questions : 4]

P3483

[5107] - 404

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Optional)

So - 14 : Sociology of Social Work

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण: 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) समाजकार्याचे कल्याण दृष्टीकोन आणि विकास दृष्टीकोन यांचे परीक्षण करा.
ब) समाजकार्याची समुदाय संघटन पध्दती आणि तिचे तत्वज्ञान यांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) पायाभूत संरचना, पर्यावरण आणि उपजीविका यांच्या संदर्भात ग्रामीण आणि नागरी समाज कार्याची चर्चा करा.
ब) भारतातील समाजकार्याच्या इतिहासाचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) भारतात समाजकार्याच्या महत्वाची चर्चा करा.
ब) विशेष गरज असलेल्या लोकांसाठी समाजकार्याचे महत्व स्पष्ट करा.
क) कुटुंबाच्या संदर्भात समाजकार्याचे परीक्षण करा.
ड) समाजकार्याच्या संदर्भात सामाजिक वार्जिततेच्या संकल्पनेची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) भारतातील कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी
- ब) सामाजिक श्रष्टी कार्य पध्दती
- क) सामाजिक सुरक्षा आणि सुरक्षा जाळे (Safety Net)
- ड) सक्षमीकरण दृष्टीकोन
- इ) भारताचे आरोग्यप्रश्न आणि समाजकार्य
- फ) सामाजिक विकासाची संकल्पना

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3484

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 405

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

So - 15 : Human Rights and Social Justice

(2008 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words: [20]

- a) Describe various forms of Human Rights.
- b) Explain the issues of social justice with reference to Dalits in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words: [20]

- a) Critically evaluate Human rights from third world perspective.
- b) Elucidate the issue of social justice with reference to children.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. [20]

- a) Explain environmental rights.
- b) State the role of constitutional Rights with reference to caste in India.
- c) Explain the relevance of Human Rights in globalised society.
- d) Discuss the rights of workers in the organized sector.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each. [20]

- a) UDHR (Universal Declaration of Human Rights)
- b) Meaning of social justice
- c) Globalization
- d) Right to information
- e) Civil society organization
- f) Gender

Total No. of Questions : 4]

P3484

[5107] - 405

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

So - 15 : Human Rights and Social Justice

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण: 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) मानवी हक्क/ अधिकारांचे विविध प्रकारांचे वर्णन करा.
ब) भारतातील दलितांच्या संदर्भातील सामाजिक न्यायाचे प्रश्न स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) तिसऱ्या जगातील देशांच्या दृष्टिकोनातून मानवी अधिकाराचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.
ब) बालकांच्या संदर्भातील सामाजिक न्यायाचे प्रश्न विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) पर्यावरणीय अधिकार स्पष्ट करा.
ब) भारतातील जातींच्या संदर्भात घटनात्मक अधिकारांची भूमिका स्पष्ट करा.
क) जागतिक समाजातील मानवी हक्क/ अधिकाराचे महत्व स्पष्ट करा.
ड) संघटित क्षेत्रातील कामगारांच्या अधिकारांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) मानवी हक्काची वैश्विक घोषणा (UDHR)
- ब) सामाजिक न्यायाचा अर्थ
- क) जागतिकीकरण
- ड) माहितीचा अधिकार
- इ) नागरी समाज संघटना
- फ) लिंगभाव

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3485

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 406

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO - 16 : Ethnicity in India

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words: [20]

- a) Discuss how caste, class and gender are subsumed by ethnicity.
- b) Examine the representation of ethnic groups in Hindi cinema.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words: [20]

- a) Discuss how subnationalist movement challenged national unity in India with special reference to the issue of bodoland.
- b) Discuss many voices of nation in India.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. [20]

- a) Explain the concept of multiculturalism.
- b) Explain marxist perspective on ethnicity.
- c) Write a note on the emergence of nationalism in west.
- d) Explain the nature of cultural diversity in India.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each. [20]

- a) Representation of various groups in television serials.
- b) Issues involved in the separatist movement of Jharkhand.
- c) Characteristics of Nation.
- d) Language problem in India.
- e) Meaning of secularism.
- f) Ethnic representation in calender Art.

Total No. of Questions : 4]

P3485

[5107] - 406

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO - 16 : Ethnicity in India

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) वांशिकतेमध्ये जात, वर्ग आणि लिंगभाव यांचे विलीनीकरण कसे होते याची चर्चा करा.
ब) हिंदी चित्रपटांमधील वांशिक गटांच्या सादरीकरणाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) उपराष्ट्रवादी चळवळी या राष्ट्रीय एकात्मतेला कसे आव्हान देतात त्याची बोडो लँडच्या मुद्द्यांच्या संदर्भात चर्चा करा.
ब) भारतातील राष्ट्रांच्या विविध आवाजांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- अ) बहुसंस्कृतीवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) वांशिकतेचा मार्क्सवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
क) पाश्चिमात्य देशांमधील राष्ट्रवादाच्या उदयावर टीप लिहा.
ड) भारतातील सांस्कृतिक विविधतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) दूरदर्शन मालिकामधील विविध समूहांचे प्रतिनिधीत्व.
- ब) झारखंडच्या अलगतावादी चळवळीमधील मूढे.
- क) राष्ट्राची वैशिष्ट्ये.
- ड) भारतातील भाषेची समस्या.
- इ) धर्मनिरपेक्षतावादाचा अर्थ.
- फ) कॅलेंडर आर्ट मधील वांशिक सादरीकरण.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3486

[Total No. of Pages : 4

[5107] - 407

M.A. - II (Semester - IV)

SOCIOLOGY

So - 17 : Sociology of Crime

(2008 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Discuss the characteristics and classification of crime.
- b) Elaborate different types of alternative imprisonment.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words: **[20]**

- a) Discuss the sociological perspectives to crime by Suderland and Cohen.
- b) State the meaning and features of organized crime.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain victimological perspective.
- b) State the problems of prisons.
- c) Explain Domestic violence.
- d) State Demonological concept and modern concept of crime.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following questions within 100 words each. **[20]**

- a) Open Jail.
- b) Concept of terrorism.
- c) Meaning of white collar crime.
- d) Organic deficiency theory - Lombroso.
- e) Cyber crime.
- f) Significance of correction.

Total No. of Questions : 4]

P3486

[5107] - 407

M.A. - II (Semester - IV)

SOCIOLOGY

So - 17 : Sociology of Crime

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण: 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा.

[20]

अ) गुन्ह्याचे वैशिष्ट्ये आणि वर्गीकरणावर चर्चा करा.

ब) पर्यायी तरुंगवासाचे विविध प्रकार विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा.

[20]

अ) सदरलॅंड आणि कोहेन यांचा गुन्ह्याचा समाजशास्त्रीय दृष्टिकोन यावर चर्चा करा.

ब) संघटित गुन्ह्याचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे 250 शब्दांत लिहा.

[20]

अ) बळीशास्त्रीय दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

ब) तरुंगातील समस्या स्पष्ट करा.

क) कौटुंबिक हिंसाचार स्पष्ट करा.

ड) गुन्ह्याची पिशाच्च संकल्पना आणि आधुनिक संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) खुले तुरूंग
- ब) दहशतवादाची संकल्पना
- क) पांढरपेशीय गुन्ह्याचा अर्थ
- ड) लोम्बोसोचा जैविक न्यूनता सिध्दांत
- इ) संगणकीय गुन्हा
- फ) सुधारणेचे महत्व

